

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

Spriedums

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2015. gada 14. oktobrī

lietā Nr. 2015-05-03

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Kaspars Balodis, Kristīne Krūma, Gunārs Kusiņš, Uldis Ķinis, Sanita Osipova un Ineta Ziemele,

pēc Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta pieteikuma,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 9. punktu, 19.¹ un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2015. gada 29. septembra tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr. 262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību” 100. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. Ministru kabinets 2010. gada 16. martā pieņēma noteikumus Nr. 262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību” (turpmāk – Noteikumi Nr. 262).

Šie noteikumi izdoti saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta otro un ceturto daļu, kā arī 29.¹ panta otro daļu, kas pilnvaro Ministru kabinetu

noregulēt jautājumus, kas saistīti ar elektroenerģijas obligāto iepirkumu un garantētas maksas saņemšanu par uzstādīto elektrisko jaudu.

1.1. Ministru kabinets ar 2011. gada 17. maija noteikumiem Nr. 365 „Grozījums Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumos Nr. 262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību”” (turpmāk – Noteikumi Nr. 365) papildināja Noteikumus Nr. 262 ar 100. punktu šādā redakcijā:

„No 2011. gada 26. maija līdz 2013. gada 1. janvārim ministrija neorganizē konkursus par tiesību iegūšanu pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, un ražotājs nevar kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu.”

1.2. Noteikumi Nr. 262 vēlreiz tika grozīti ar Ministru kabineta 2012. gada 28. augusta noteikumiem Nr. 606 „Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumos Nr. 262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību”” (turpmāk – Noteikumi Nr. 606). Ar šo noteikumu 15. punktu Noteikumu Nr. 262 100. punktā skaitlis un vārds „2013. gada” tika aizstāts ar skaitli un vārdu „2016. gada”.

Pēc attiecīgajiem grozījumiem Noteikumu Nr. 262 100. punkts nosaka: „No 2011. gada 26. maija līdz 2016. gada 1. janvārim ministrija neorganizē konkursus par tiesību iegūšanu pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, un ražotājs nevar kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu” (turpmāk – apstrīdētā norma).

2. Pieteikuma iesniedzējs – **Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments** (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs vai Augstākā tiesa) – lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 64. pantam.

Pieteikumā norādīts, ka Augstākās tiesas tiesvedībā ir lieta Nr. A420442812, kas ierosināta pēc personas pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Šajā lietā personai jau bija piešķirtas tiesības pārdot hidroelektrostacijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Pieteicēja lūgusi Ekonomikas ministriju palielināt obligātā iepirkuma ietvaros pārdodamās elektroenerģijas apjomu. Tomēr, pamatojoties uz apstrīdēto normu, pieteicējai atteikts palielināt noteikto elektroenerģijas iepirkuma apjomu. Gan pirmās, gan apelācijas instances tiesa, izskatot pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, vadījusies no apstrīdētās normas un pieteikumu noraidījusi.

2.1. Viens no Elektroenerģijas tirgus likuma mērķiem esot veicināt elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus. Šis mērķis citastarp tiekot sasniegts, piemērojot obligāto iepirkumu. Ministru kabinets, pieņemot apstrīdēto normu, esot vēlējis pilnībā apturēt atbalsta mehānismu – obligātā elektroenerģijas iepirkuma – piemērošanu līdz jauna atbalsta mehānisma ieviešanai. Tādējādi apstrīdētā norma pēc tās jēgas un mērķa esot pretēja Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta pirmajai daļai, kurā nostiprinātas ražotāju tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā.

2.2. Ministru kabinetam neesot bijis likumā noteikta pilnvarojuma papildināt Noteikumus Nr. 262 ar apstrīdēto normu un tādējādi apturēt atbalsta mehānismu – obligātā elektroenerģijas iepirkuma – piemērošanu līdz jauna atbalsta mehānisma ieviešanai.

Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta ceturtnā daļa ļaujot Ministru kabinetam noteikt obligātā iepirkuma apjoma noteikšanas, īstenošanas un uzraudzības kārtību, kā arī obligātā iepirkuma apjoma izmaksu segšanas kārtību. Šajā tiesību normā lietotais jēdziens „kārtība” norādot uz to, ka Ministru kabinets ir pilnvarots noteikt tikai to, kā īstenojamas Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta ceturtnajā daļā minētās ražotāju tiesības.

Atbalsta mehānisms esot apturēts uz laiku līdz jauna atbalsta mehānisma ieviešanai. Tādējādi apstrīdētā norma pēc būtības esot pārejas regulējums. Tomēr spēkā esoša likuma nepiemērošana līdz jauna likuma pieņemšanai nevarot tikt

noteikta ar Ministru kabineta noteikumiem. Tieši likumdevējam esot pienākums noteikt to, cik ilgi piemērojams tā pieņemtais likums. Ja nepieciešams, likumdevējs varot pieņemt likuma grozījumus vai izstrādāt jaunu likumu spēkā esošā regulējuma aizstāšanai.

Izšķiršanās par to, vai valsts atbalsts ražotājiem ir nepieciešams, esot būtiska ne tikai ekonomiska, bet arī politiska rakstura izšķiršanās. No pilnvarojošo normu izstrādes materiāliem neesot gūstams apstiprinājums tam, ka likumdevējs šo izšķiršanos būtu vēlējies turpmāk uzticēt valdībai. Tāpat no likumprojekta izstrādes dokumentiem neizriet, ka būtu apspriesta iespēja nodot Ministru kabinetam tiesības lemt par turpmāku likumā paredzētā atbalsta mehānisma piemērošanu vai nepiemērošanu, balstoties uz ekonomiskiem apsvērumiem. Turklāt šāda izšķiršanās esot pietiekami svarīga, lai, ievērojot Satversmes 1. pantā nostiprināto valsts varas dalīšanas principu, būtu pamats to atstāt vienīgi likumdevēja kompetencē.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – **Ministru kabinets** – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. pantam.

3.1. Ministru kabinetam dotā pilnvarojuma saturs esot plašs. Ministru kabinetam esot piešķirtas tiesības noteikt nosacījumus elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamos energoresursus, noteikt kritērijus ražotāju kvalifikācijai Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta pirmajā daļā minēto tiesību iegūšanai, kā arī kārtību, kādā var atteikties no saņemtajām tiesībām, un kārtību, kādā nosakāma elektroenerģijas cena atkarībā no atjaunojamo energoresursu veida. Tāpat Ministru kabinets esot pilnvarots noteikt obligātā iepirkuma apjoma noteikšanas, īstenošanas un uzraudzības kārtību, tā izmaksu segšanas kārtību, kā arī pasākumus, lai veicinātu elektroenerģijas ražošanu no biomasas.

Ekonomikas attīstības prognozes attiecībā uz elektroenerģijas galapatēriņu 2020. gadā esot liecinājušas par būtisku elektroenerģijas galapatēriņa samazinājumu. Elektroenerģijas galapatēriņa apjoms esot viens no faktoriem, kas ietekmē obligātā iepirkuma izmaksas un attiecīgi rada obligātā iepirkuma komponentes (turpmāk – OIK) pieaugumu. Apstrīdētā norma esot pieņemta, lai

novērstu nesamērīgu OIK ietekmi uz elektroenerģijas kopējo cenu un tādējādi aizsargātu visu elektroenerģijas lietotāju tiesības saņemt elektroenerģiju par prognozējamu cenu. Tādā veidā Ministru kabinets esot rīkojies, lai sasniegtu Elektroenerģijas tirgus likuma 2. pantā likumdevēja noteikto mērķi – veicināt atjaunojamo energoresursu izmantošanu Latvijā un vienlaikus nodrošināt to, ka OIK nesamērīgi neietekmēs elektroenerģijas kopējo cenu.

Apstrīdētajā normā esot iekļauts jauns nosacījums, saskaņā ar kuru elektroenerģijas ražotāji noteiktu laiku nevar iegūt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai tiesības saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu. Neizpildoties šim nosacījumam, ražotājs neesot tiesīgs kvalificēties valsts atbalsta saņemšanai.

3.2. Spēkā esošais atbalsta mehānisms esot izstrādāts, ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. septembra direktīvā 2001/77/EK par tādas elektroenerģijas izmantošanas veicināšanu iekšējā tirgū, kas saražota, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, (turpmāk – Direktīva 2001/77/EK) Latvijai noteikto mērķi attiecībā uz elektrības patēriņu. Tomēr 2009. gada 25. jūnijā stājušies spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa direktīva 2009/28/EK par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK (turpmāk – Direktīva 2009/28/EK).

Ņemot vērā elektroenerģijas cenas pieauguma risku, kā arī ievērojot Direktīvas 2009/28/EK preambulas 27. punktā ietverto norādi uz sabiedrības atbalsta nepieciešamību atjaunojamās enerģijas izmantošanas veicināšanai, arī Latvijā esot bijis nepieciešams ieviest izmaiņas normatīvajā regulējumā. Laikā, kad tika pieņemta apstrīdētā norma, Saeimā esot notikušas diskusijas par likumprojektu „Atjaunojamās enerģijas likums”, ar kuru plānots ieviest Direktīvas 2009/28/EK prasības un izveidot tādu atbalsta mehānismu, kas atbilstu tirgus prasībām. Tomēr likumdevējs likumprojekta „Atjaunojamās enerģijas likums” izstrādi neesot turpinājis. Tādēļ, lai novērstu nesamērīgu elektroenerģijas kopējās cenas pieaugumu, esot veikti vairāki kompleksi nozares sakārtošanai nepieciešami pasākumi, citastarp arī pieņemta apstrīdētā norma kā pārejas regulējums līdz jauna atbalsta mehānisma ieviešanai.

4. Pieaicinātā persona – **Ekonomikas ministrija** – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. pantam.

4.1. Ekonomikas ministrija pievienojas Ministru kabineta paustajam viedoklim, ka apstrīdētā norma pieņemta nolūkā aizsargāt elektroenerģijas lietotāju tiesības saņemt elektroenerģiju par prognozējamu cenu un novērst nesamērīgu OIK ietekmi uz elektroenerģijas kopējo cenu.

Pieņemot apstrīdēto normu, Ministru kabinets esot rīkojies tam piešķirtā pilnvarojuma robežās. Apstrīdētajā normā esot iekļauts jauns nosacījums, kuram izpildoties ražotāji iegūst tiesības kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros. Turklāt apstrīdētā norma neesot attiecināma uz tiem komersantiem, kuri jau ieguvuši tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Tādējādi, pieņemot apstrīdēto normu, attiecībā uz tiem komersantiem, kuri jau saņēmuši tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai tiesības saņemt garantētu maksu par elektrostacijā uzstādīto jaudu, esot ievērots tiesiskās palāvības princips.

4.2. Ekonomikas ministrija piekrīt Ministru kabineta argumentiem, ka ar apstrīdētās normas pieņemšanu neesot pārkāptas Direktīvas 2009/28/EK prasības attiecībā uz Latvijai noteiktā mērķa sasniegšanu atjaunojamās enerģijas jomā. Direktīvas 2009/28/EK prasības dalībvalstīm esot saistošas, tomēr tas, ar kādiem līdzekļiem šīs direktīvas mērķi tiks sasniegti, paliekot katras dalībvalsts kompetencē.

Turklāt ne vienmēr atbalsta mehānismi esot novirzāmi tieši elektroenerģijas ražošanai no atjaunojamiem energoresursiem. Ikviena dalībvalsts esot tiesīga izvēlēties, kāda loma katram no enerģētikas sektoriem (elektroenerģija, siltumenerģija, transports) būtu piešķirama. Latvijā 2013. gadā elektrības sektors veidojis vien 16 procentus no enerģijas galapatēriņa. Svarīgāk esot veicināt atjaunojamo energoresursu izmantošanu siltumapgādes nozarē, jo siltumenerģijas īpatsvars enerģijas galapatēriņā 2013. gadā sasniedzis 58 procentus.

4.3. Apstrīdēto normu varot uzskatīt par pārejas regulējumu līdz jauna atbalsta mehānisma izveidei. Apstrīdētā norma tās sākotnējā redakcijā esot

pieņemta tāpēc, ka tobrīd Saeimā risinājušās diskusijas par likumprojektu „Atjaunojamās enerģijas likums”, kas citastarp paredzējis ieviest jaunus atbalsta mehānismus atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanai, lai tādējādi nodrošinātu Direktīvas 2009/28/EK mērķu sasniegšanu. Vēlāk apstrīdētajā normā noteiktais termiņš ticis pagarināts līdz 2016. gada 1. janvārim, jo bijis nepieciešams panākt efektīvāku atjaunojamo energoresursu izmantošanu. Proti, lai Latvija izpildītu savu apņemšanos attiecībā uz plašāku no atjaunojamiem energoresursiem ražotas enerģijas patēriņu, arī periodā līdz 2020. gadam esot nepieciešami valsts atbalsta pasākumi. Tomēr vajagot ņemt vērā Eiropas Komisijas vadlīnijās „Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.–2020. gadam” noteikto, proti, to, ka, sākot ar 2016. gadu, būs nepieciešams pāriet uz tirgus principiem atbilstošu valsts atbalsta mehānismu. Šā iemesla dēļ esot secināts, ka līdzšinējo atbalstu saskaņā ar Noteikumiem Nr. 262 pēc 2016. gada 1. janvāra vairs nebūs iespējams turpināt.

5. Pieaicinātā persona – **Saeima** – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. pantam.

5.1. Saeima norāda, ka Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta ceturrtā daļa, kas ietver Ministru kabineta tiesības noteikt kritērijus ražotāju kvalifikācijai, kā arī obligātā iepirkuma apjoma noteikšanas, īstenošanas un uzraudzības kārtību, pilnvarojot Ministru kabinetu izdot apstrīdēto normu. Likumdevējs esot Ministru kabinetam devis plašu pilnvarojumu noregulēt ne tikai minēto kārtību, bet arī citus Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta ceturrtajā daļā norādītos jautājumus.

Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta pirmajā daļā noteikto tiesību – proti, tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros – īstenošana esot atkarīga no obligātā iepirkuma apjoma. Savukārt obligātā iepirkuma apjoma noteikšanu likumdevējs esot deleģējis Ministru kabinetam. Tādējādi Ministru kabinets, pieņemot apstrīdēto normu, neesot pārkāpis tam dotā pilnvarojuma robežas.

5.2. Saeima nepiekrīt Pieteikuma iesniedzēja uzskatam, ka Ministru kabinets, papildinot Noteikumus Nr. 262 ar apstrīdēto normu, esot vēlējies pilnībā apturēt

atbalsta mehānisma – obligātā elektroenerģijas iepirkuma – piemērošanu līdz jauna atbalsta mehānisma ieviešanai. Atbilstoši apstrīdētajai normai jaunas tiesības pārdot biomasas, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un jaunas tiesības saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu no 2011. gada 26. maija līdz 2016. gada 1. janvārim netiekot piešķirtas. Tomēr, pamatojoties uz jau pieņemtajiem lēmumiem, elektroenerģijas iepirkšana obligātā iepirkuma ietvaros tiek turpināta.

6. Pieaicinātā persona – **Latvijas Atjaunojamās enerģijas federācija** – uzskata, ka Ministru kabinets, pieņemot apstrīdēto normu, ir pārkāpis tam piešķirto pilnvarojumu.

6.1. No apstrīdētās normas pieņemšanas materiāliem esot secināms, ka tā izdota nolūkā veikt obligātā iepirkuma mehānisma izvērtējumu un nodrošināt pārejas periodu līdz jauna atbalsta mehānisma ieviešanai. Tomēr faktiski tā esot vērsta uz atjaunojamās enerģijas nozares attīstības ierobežošanu. Par to liecinot tas apstākļi, ka Ministru kabinets nav izvērtējis līdzšinējo obligātā iepirkuma mehānismu, kā arī nav izstrādājis priekšlikumus jauna atbalsta mehānisma ieviešanai.

Neesot pamatots arī Ministru kabineta atbildes rakstā norādītais, ka ar apstrīdētās normas pieņemšanu tiek ierobežota obligātā iepirkuma mehānisma ietekme uz elektroenerģijas gala cenu. Elektroenerģijas ražotājiem, kuri izmanto atjaunojamās energoresursus, sniegtais atbalsts vismazāk ietekmējo elektroenerģijas gala cenu. Elektroenerģijas cenas pieaugumu radot tieši likumdevēja rīcība, proti, pievienotās vērtības nodokļa likmes paaugstināšana.

6.2. Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta pirmā daļa un 29.¹ panta pirmā daļa garantējot elektroenerģijas ražotājiem tiesības kvalificēties attiecīgu tiesību – proti, tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā un saņemt garantētu maksu par elektrostacijā uzstādīto elektrisko jaudu – iegūšanai. Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta ceturtā daļa un 29.¹ panta ceturtā daļa piešķirot Ministru kabinetam tiesības noteikt kritērijus ražotāju kvalifikācijai šā likuma 29. panta pirmajā daļā un 29.¹ panta pirmajā daļā

paredzēto tiesību iegūšanai. Tomēr tas nenozīmē, ka Ministru kabinets būtu deleģēts uz noteiktu laiku apturēt obligātā elektroenerģijas iepirkuma piemērošanu. Šāda Ministru kabineta rīcība būtu pretrunā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta pirmo daļu un 29.¹ panta pirmo daļu.

7. Pieaicinātā persona – akciju sabiedrība „Enerģijas publiskais tirgotājs”
– norāda, ka apstrīdētā norma pieņemta nolūkā nepieļaut elektroenerģijas gala tarifa pieaugumu. Proti, OIK, kas ietekmē elektroenerģijas cenu, kopš 2010. gada esot pieaugusi trīs reizes. Tāpēc Ministru kabinets, ievērojot Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta otrajā un ceturtajā daļā tam paredzēto deleģējumu noteikt obligātā iepirkuma apjomu, izdevis apstrīdēto normu. Tāpat Ministru kabinets, pieņemot apstrīdēto normu, neesot rīkojies pretēji Direktīvai 2009/28/EK. Direktīva 2009/28/EK uzliekot dalībvalstīm pienākumu sasniegt konkrētus kvantitatīvus radītājus visu veidu atjaunojamo energoresursu izmantošanā. Taču tas, kā šo mērķi sasniegt, esot katras dalībvalsts ziņā.

Ar apstrīdētās normas pieņemšanu neesot apturēts elektroenerģijas ražotājiem, kuri izmanto atjaunojamus energoresursus, paredzētais atbalsta mehānisms. Apstrīdētā norma uz noteiktu laiku ierobežojot jaunu elektroenerģijas ražotāju tiesības kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros. Taču elektroenerģijas ražotāju tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju brīvajā tirgū par tirgus cenu neesot ierobežotas.

Secinājumu daļa

8. Pieteikuma iesniedzējs vērsies Satversmes tiesā, izskatot administratīvo lietu. Pieteikumā lūgts izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 64. pantam.

Apstrīdētā norma nosaka: „No 2011. gada 26. maija līdz 2016. gada 1. janvārim ministrija neorganizē konkursus par tiesību iegūšanu pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, un ražotājs nevar kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai

obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu.”

Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 2. punktā noteikts, ka pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot administratīvo lietu pirmajā instancē, apelācijas vai kasācijas kārtībā, uzskata, ka norma, ko iestāde ir piemērojusi vai kas administratīvajā tiesas procesā būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst Satversmei.

No lietas materiāliem izriet, ka apstrīdēto normu konkrētajā administratīvajā lietā piemērojusi Ekonomikas ministrija. Arī Administratīvā rajona tiesa un Administratīvā apgabaltiesa, izlemjot prasījumu palielināt obligātā iepirkuma ietvaros pārdodamās hidroelektrostacijā saražotās elektroenerģijas apjomu, spriedumos atsaukusies uz apstrīdēto normu (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 14.–15., 21.–24., 32.–39. lpp.*). Tādējādi apstrīdēto normu piemēroja gan iestāde, gan arī administratīvās tiesas.

Apstrīdētā norma regulē divas atšķirīgas situācijas, proti, aizliegumu kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros un aizliegumu kvalificēties tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu.

Tā kā lietas faktiskie apstākļi neattiecas uz apstrīdētajā normā ražotājiem noteikto aizliegumu kvalificēties tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu, Satversmes tiesa apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 64. pantam vērtēs tiktāl, ciktāl tā attiecas uz ražotāju tiesībām kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros.

9. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Ministru kabinetam nebija likumā noteikta pilnvarojuma izdot apstrīdēto normu, ar kuru atbalsta mehānisma – obligātā elektroenerģijas iepirkuma – piemērošana tiekot pilnībā apturēta līdz jauna atbalsta mehānisma ieviešanai.

Turpretim Ministru kabinets un Ekonomikas ministrija pauž viedokli, ka ar apstrīdētās normas pieņemšanu minētais atbalsta mehānisms tiekot apturēts tikai uz laiku.

Savukārt pieaicinātā persona – Latvijas Atjaunojamās enerģijas federācija – paudusi viedokli, ka apstrīdētā norma neesot pilnīgi skaidra – ja tā tiek interpretēta gramatiski, tad attiecoties tikai uz tiem ražotājiem, kuri elektroenerģiju ražo biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās, bet ne uz tiem ražotājiem, kuri elektroenerģiju ražo hidroelektrostacijās (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 67. lpp.*).

Lai noskaidrotu apstrīdētās normas tvērumu, šo normu nepieciešams interpretēt kopsakarā ar citām Noteikumu Nr. 262 normām un Ministru kabineta 2009. gada 11. augusta noteikumiem Nr. 883 „Noteikumi par atļaujām elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai”, kuri nosaka prasības, kas ir jāizpilda, lai saņemtu atļaujas elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai.

9.1. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 262 7. punktu komersantam, lai tas kvalificētos tiesību iegūšanai pārdot hidroelektrostacijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, jāiesniedz Ekonomikas ministrijā attiecīgs iesniegums. Savukārt atbilstoši Noteikumu Nr. 262 14. punktam komersantam, lai tas kvalificētos tiesību iegūšanai pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, jāpiedalās ministrijas organizētajos konkursos, iesniedzot Ekonomikas ministrijā attiecīgu iesniegumu.

Tātad komersantam, lai tas varētu kvalificēties tiesību iegūšanai pārdot hidroelektrostacijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, nav jāpiedalās Ekonomikas ministrijas organizētajos konkursos, bet gan jāiesniedz iesniegums Ekonomikas ministrijā, kura Noteikumos Nr. 262 noteiktajā kārtībā to izskata un pieņem attiecīgu lēmumu.

Līdz ar to apstrīdētajā normā noteiktais, proti, tas, ka ražotājs nevar kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros, attiecas ne tikai uz tiem komersantiem, kuri elektroenerģiju ražo biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās, bet arī uz tiem komersantiem, kuri elektroenerģiju ražo hidroelektrostacijās.

9.2. Ja komersants vēlas palielināt obligātā iepirkuma ietvaros pārdodamās elektroenerģijas apjomu, tam saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 11. augusta noteikumiem Nr. 883 „Noteikumi par atļaujām elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai” jāsaņem atļauja palielināt elektrostacijas elektrisko jaudu.

Tādējādi apstrīdētā norma attiecas ne tikai uz tiem elektroenerģijas ražotājiem, kuri izmanto atjaunojamos energoresursus un vēlas no jauna iegūt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, bet arī uz tiem ražotājiem, kuri vēlas palielināt obligātā iepirkuma ietvaros pārdodamās elektroenerģijas apjomu.

9.3. Gan Ministru kabinets, gan Ekonomikas ministrija norāda, ka pēc apstrīdētās normas pieņemšanas joprojām turpinoties elektroenerģijas iepirkšana obligātā iepirkuma ietvaros no tiem komersantiem, kuri jau saņēmuši tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Proti, 2013. gadā obligātā iepirkuma ietvaros elektroenerģija iepirkta no 368 ražotājiem, tas ir, par 33 vairāk nekā 2012. gadā. Turklāt pēc apstrīdētās normas pieņemšanas darbu uzsākuši 62 ražotāji, kuriem jau bija piešķirtas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 67., 146.–147. lpp.*).

Tāpat apstrīdētā norma neatceļ jau piešķirto valsts atbalstu komersantiem, kuri ieguvuši tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

10. Saskaņā ar Satversmes 64. pantu likumdošanas tiesības, proti, tiesības kādu jautājumu noregulēt ar likumu, pieder Saeimai, kā arī tautai Satversmē paredzētajā kārtībā un apjomā. Izskatāmajā lietā skarts jautājums tikai par Saeimai Satversmē noteiktajām likumdošanas tiesībām.

Vērtējot Saeimas un Ministru kabineta kompetences attiecības, ir atzīts: lai nodrošinātu efektīvāku valsts varas īstenošanu, pieļaujama atkāpe no prasības, ka likumdevējam visi jautājumi pilnībā jāizšķir un jānoregulē pašam. Šāda kārtība ne vien padara pašu likumdošanas procesu efektīvāku, bet arī ļauj ātrāk un adekvātāk reaģēt uz normatīvā regulējuma grozījumu nepieciešamību (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 21. novembra sprieduma lietā Nr. 2005-03-0306 7. punktu*).

Likumdevējs likumdošanas procesā izlemj tos jautājumus, kurus uzskata par svarīgākajiem, un pilnvaro Ministru kabinetu vai citu valsts institūciju izdot tiesību normas, kas nepieciešamas likumu īstenošanai.

Tomēr jebkurā gadījumā, kad likumdevējs pilnvaro Ministru kabinetu izdot ārējos normatīvos aktus, attiecīgajam pilnvarojumam ir jā saglabā varas savstarpējās kontroles un līdzsvara attiecības, kā arī jā atbilst citiem tiesiskas valsts principiem [sk. *Satversmes tiesas 1999. gada 1. oktobra sprieduma lietā Nr. 03-05(99) secinājumu daļas 1. punktu*]. Saeima, darbojoties kā likumdevējs, nav tiesīga nodot izpildvarai izlemšanai tā dus jautājumus, kuri saskaņā ar Satversmi ir tikai pašas Saeimas ekskluzīvajā kompetencē.

Likumdevējs, pilnvarojot izpildvaru izstrādāt regulējumu kādā jautājumā, nedrīkst radīt risku, ka līdzsvars starp likumdevēju varu un izpildvaru varētu nosvērties uz izpildvaras pusi tiktāl, ka tiktu apdraudē ts varas dalīšanas princips un līdz ar to arī demokrātiskas valsts iekārtas būtība (sk. *Satversmes tiesas 2011. gada 11. janvāra sprieduma lietā Nr. 2010-40-03 10.2. punktu*). Lemjot par deleģējumu, likumdevēja pienākums ir apsvērt konkrētā jautājuma nozīmīgumu un saistību ar pamattiesībām.

Tātad tikai tad, ja Saeima, deleģējot Ministru kabinetu izstrādāt regulējumu kādā jautājumā, ir ievērojusi Satversmē noteikto valsts varas dalīšanas principu, Ministru kabinetam ir tiesības izdot ārējos normatīvos aktus. Satversmes tiesa jau norādījusi, ka Ministru kabinets nedrīkst izdot noteikumus likumdevēja kompetencē esošos jautājumos. Par tā du svarīgu un nozīmīgu sabiedriskās dzīves jautājumu reglamentāciju, kuros nepieciešama konceptuāla izšķiršanās un politiska diskusija, jālemj likumdevējam pašam (sk. *Satversmes tiesas 2009. gada 20. janvāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2008-08-0306 16.1. punktu un 2010. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2010-44-01 11. punktu*).

Līdz ar to Satversmes tiesai jānoskaidro, vai likumdevējs pats ir izlēmis visus svarīgākos jautājumus un vai Ministru kabinets, pieņemot apstrīdē to normu, ir rīkojies pilnvarojuma robežās.

11. Saeima ir pieņēmusi vairākus likumus, kas regulē enerģētikas nozares pamatus, – Enerģētikas likumu, Elektroenerģijas tirgus likumu, Subsidētās elektroenerģijas nodokļa likumu un likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem”.

Enerģētikas likuma 2. pants noteic, ka šis likums reglamentē enerģētiku kā tautsaimniecības nozari, kas aptver energoresursu iegūšanu un izmantošanu dažāda veida enerģijas ražošanai, enerģijas pārveidi, iegādi, uzglabāšanu, pārvadi, sadali, tirdzniecību un izmantošanu.

Elektroenerģijas tirgus likums, tostarp tā 3. pants nosaka elektroenerģijas tirgū veicamo darbību veidus, kas ietver elektroenerģijas ražošanu, elektroenerģijas pārvadi, elektroenerģijas sadali, elektroenerģijas kā brīvas apgrozības preces tirdzniecību un tirdzniecībai nepieciešamo pakalpojumu nodrošināšanu. Tāpat šis likums nosaka prasības, kas elektroenerģijas tirgus dalībniekiem un elektroenerģijas sistēmas dalībniekiem jāievēro savā darbībā elektroenerģijas tirgū, kā arī atbildību par šā likuma prasību neievērošanu. Šis likums nosaka arī par enerģētiku atbildīgās ministrijas un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas kompetenci elektroenerģijas tirgus uzraudzībā un regulēšanā, kā arī veicināšanas pasākumus elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamus energoresursus.

Subsidētās elektroenerģijas nodokļa likums nosaka subsidētās elektroenerģijas nodokļa objektu, nodokļa maksātājus, nodokļa likmi, subsidētās elektroenerģijas ražotāju reģistra izveidošanas un uzturēšanas kārtību, nodokļa aprēķināšanas, maksāšanas un administrēšanas kārtību, kā arī atbildību par šā likuma pārkāpumiem.

Savukārt likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” nosaka sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas vispārīgo kārtību, regulēšanas sistēmas izveides un darbības pamatprincipus.

Tātad Saeima ir pieņēmusi likumus, kas regulē dažādus enerģētikas jomas aspektus, un arī pēc apstrīdētās normas pieņemšanas izdarījusi grozījumus pieņemtajos likumos.

11.1. Enerģētikas likuma 3. pantā ir definēti šā likuma mērķi, proti: 1) nodrošināt enerģijas lietotāju efektīvu, drošu un kvalitatīvu apgādi ar enerģiju pieprasītajā daudzumā un par pamatotām cenām, dažādojot izmantojamo energoresursu veidus, palielinot energoapgādes drošumu un ievērojot vides aizsardzības prasības; 2) veicināt enerģijas efektīvu izmantošanu un līdzsvarotu patēriņu; 3) nodrošināt enerģijas lietotāju tiesības izvēlēties patērējamās enerģijas veidu un tirgotāju; 4) veicināt ekonomiski pamatotu konkurenci; 5) noteikt pārvaldes kārtību enerģētikā un energoapgādes komersantu darbības organizēšanas un regulēšanas principus; 6) veicināt vietējo, atjaunojamo un sekundāro energoresursu izmantošanu; 7) veicināt saudzējošu enerģētikas ietekmi uz vidi un vidi saudzējošu efektīvu tehnoloģiju izmantošanu.

Tādējādi likumdevējs ir izšķīries par to, kādai jābūt valsts politikai enerģētikas jomā.

11.2. Viens no Elektroenerģijas tirgus likuma uzdevumiem saskaņā ar tā 3. pantu ir noteikt veicināšanas pasākumus elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamus energoresursus. Likumdevējs Elektroenerģijas tirgus likumā ir reglamentējis valsts atbalsta veidus, par vienu no tiem nosakot ražotāju tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā. Turklāt Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta otrā daļa paredz, ka noteikta daļa no visu Latvijas elektroenerģijas galalietotāju kopējā patēriņa ir obligāti nosedzama ar elektroenerģiju, kas ražota, izmantojot atjaunojamus energoresursus.

No iepriekš minētā secināms, ka likumdevējs ir izlēmis svarīgākos ar valsts enerģētikas politiku un tās mērķiem saistītos jautājumus, tostarp jautājumus par ražotājiem, kuri elektroenerģiju ražo no atjaunojamiem energoresursiem, sniedzamo atbalstu un šā atbalsta veidiem. Tāpat likumdevējs ir arī izvirzījis prasības attiecībā uz to, kādam jābūt minimālajam no atjaunojamiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas patēriņa īpatsvaram kopējā elektroenerģijas patēriņā.

Tādējādi likumdevējs ir izlēmis svarīgākos jautājumus attiecībā uz ražotāju tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā.

12. Ministru kabinets ārējo normatīvo aktu var izdot tikai tādā gadījumā, ja likumdevējs likumā formulējis deleģējumu šāda akta izdošanai un noteicis pilnvarojuma robežas.

Pilnvarojuma nosacījumi vispārīgi ir reglamentēti Ministru kabineta iekārtas likuma 31. pantā. Šā panta pirmās daļas 1. punkts noteic, ka Ministru kabinets var izdot ārējus normatīvos aktus – noteikumus tikai tad, ja likums Ministru kabinetu tam īpaši pilnvarojis, un pilnvarojumā jābūt norādītiem tā galvenajiem satura virzieniem.

Tādējādi Ministru kabineta tiesības izdot ārējus normatīvus aktus sniedzas vien tiktāl, ciktāl tam šīs tiesības ir nodotas ar likumu.

Turklāt Ministru kabineta noteikumi var tikt izdoti tikai tad, ja tie ir nepieciešami, lai īstenotu likumu dzīvē. Tas tiek panākts, noteikumos konkretizējot (detalizējot) likuma normas (*sk. Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2000-07-0409 secinājumu daļas 5. punktu*). Tādējādi Ministru kabinets var tikai konkretizēt (detalizēt) Saeimas pieņemto likumu.

Līdz ar to Satversmes tiesai jānoskaidro pilnvarojošo normu saturs un mērķis, kā arī tas, vai Ministru kabinets nav pārsniedzis tam likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma apjomu.

13. Apstrīdētā norma izdota, pamatojoties uz Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta otro un ceturto daļu.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Ministru kabinetam, izdodot noteikumus saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta otrajā un ceturtajā daļā ietverto pilnvarojumu noteikt obligātā iepirkuma īstenošanas kārtību un ievērojot šā panta pirmajā daļā noteiktās ražotāju tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, būtu jānoregulē vienīgi veids, kādā īstenojamas likuma 29. panta ceturtajā daļā minētās ražotāju tiesības.

Savukārt Ministru kabinets norāda, ka Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta otrā un ceturta daļa to pilnvarojot izdot apstrīdēto normu. Apstrīdētajā normā esot iekļauts jauns nosacījums, saskaņā ar kuru elektroenerģijas ražotāji

noteiktu laiku nevar iegūt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

13.1. Pilnvarojuma saturam ir jābūt tik skaidram, lai atklātu pilnvarojuma būtību un jēgu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 21. novembra sprieduma lietā Nr. 2005-03-0306 10. punktu un 2007. gada 9. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 20. punktu*).

Satversmes tiesai jānoskaidro ne tikai pilnvarojošo normu saturs, bet arī uz izskatāmo lietu attiecināmo Elektroenerģijas tirgus likuma normu saturs un jāņem vērā citi normatīvie akti. Piemērojot gramatisko tiesību normu interpretācijas metodi, secināms, ka Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta otrajā un ceturtajā daļā ir ietverts to jautājumu loks, kurus Ministru kabinets ir tiesīgs noregulēt.

Tomēr gramatiskā metode ir tikai viena no interpretācijas metodēm, un nav pareizi vadīties vienīgi pēc tiesību normas vārdiskās jēgas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 22. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2004-25-03 6. punktu*). Tādēļ nepieciešams izmantot arī citas tiesību normu interpretācijas metodes – sistēmisko, teleoloģisko un vēsturisko metodi.

13.2. Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta pirmajā daļā noteikts, ka ražotājs, kas elektroenerģiju ražo, izmantojot atjaunojamos energoresursus, var iegūt tiesības saražoto elektroenerģiju pārdot obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā.

Noteikta daļa no visu Latvijas elektroenerģijas galalietotāju kopējā patēriņa ir obligāti nosedzama ar elektroenerģiju, kas ražota, izmantojot atjaunojamos energoresursus. Atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta otrajai daļai Ministru kabinets nosaka šo patēriņa daļu katram atjaunojamo energoresursu veidam tā, lai līdz 2010. gada 31. decembrim šīs daļas īpatsvars kopējā elektroenerģijas patēriņā sasniegtu ne mazāk kā 49,3 procentus. Šo daļu katram no atjaunojamo energoresursu veidiem 2010. gadam un turpmākajiem desmit gadiem Ministru kabinets ir noteicis Noteikumu Nr. 262 1. pielikumā, paredzot, ka Latvijas elektroenerģijas galalietotāju kopējā patēriņa daļa, kas obligāti nosedzama ar elektroenerģiju, kas ražota, izmantojot atjaunojamos energoresursus, sasniedz 54,57 procentus.

Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta trešo daļu publiskais tirgotājs aprēķina obligāti iepērkamās un, izmantojot atjaunojamos energoresursus, saražotās elektroenerģijas apjomu katram gadam atbilstoši Ministru kabineta noteiktajai daļai lietotāju kopējā patēriņā un publicē to savā interneta mājas lapā un oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”.

Tātad noteiktu daļu no visu elektroenerģijas galalietotāju kopējā patēriņa sedz ar elektroenerģiju, kas ražota, izmantojot atjaunojamos energoresursus. Ministru kabinets noteic šo daļu katram atjaunojamo energoresursu veidam, ievērojot likumdevēja noteiktā īpatsvara robežu. Savukārt publiskais tirgotājs aprēķina obligāti iepērkamās un saražotās elektroenerģijas apjomu katram gadam.

Elektroenerģijas tirgus likuma 29. panta ceturrtā daļa noteic, ka nosacījumus elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamos energoresursus, kā arī kritērijus ražotāju kvalifikācijai šā panta pirmajā daļā noteikto tiesību saņemšanai un kārtību, kādā var atteikties no tām, elektroenerģijas cenas noteikšanas kārtību atkarībā no atjaunojamo energoresursu veida, obligātā iepirkuma apjoma noteikšanas, īstenošanas un uzraudzības kārtību, obligātā iepirkuma apjoma izmaksu segšanas kārtību, kā arī pasākumus, lai veicinātu elektroenerģijas ražošanu no biomasas, nosaka Ministru kabinets.

Pilnvarojumā ietvertais jēdziens „kārtība” norāda uz to, ka Ministru kabinetam ir tiesības noteikumos regulēt attiecīgā jautājuma procesuālo raksturu, proti, izstrādāt noteiktu procedūru. Arī Satversmes tiesa ir atzinusi, ka jēdziens „kārtība” nozīmē norises īstenošanas veidu vai darbības organizāciju (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 9. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 20. punktu*). Papildus pilnvarojumā lietoti arī tādi jēdzieni kā „nosacījumi elektroenerģijas ražošanai” un „kritēriji ražotāju kvalifikācijai”, kas norāda uz to, ka Ministru kabinetam dotais pilnvarojums ir plašāks un aptver ne tikai tiesības noteikumos regulēt obligātā iepirkuma īstenošanas procesuālo raksturu.

Tādējādi likumdevējs ir piešķīris Ministru kabinetam pilnvarojumu noregulēt ar obligātā iepirkuma īstenošanu saistītos jautājumus, citastarp pilnvarojumu noteikt termiņus, kādos ražotāji ir tiesīgi pieteikties, lai kvalificētos saražotās

elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros. Tāpat Ministru kabinetam ir tiesības noregulēt obligātā iepirkuma apjoma noteikšanas kārtību.

13.3. Ministru kabinets un pieaicinātā persona – Ekonomikas ministrija – norāda, ka apstrīdētā norma pieņemta, lai novērstu OIK nesamērīgu ietekmi uz elektroenerģijas kopējo cenu un tādējādi aizsargātu elektroenerģijas lietotāju tiesības saņemt elektroenerģiju par pamatotu cenu, kā arī lai stiprinātu Latvijas tautsaimniecību. Proti, OIK, kas sedz obligātā iepirkuma izmaksas un attiecīgi ietekmē elektroenerģijas kopējo cenu, kopš 2010. gada bija pieaugusi trīs reizes jeb par 0,68 centiem/kWh (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 92. lpp.*).

Satversmes tiesa jau norādījusi, ka ar pilnvarojuma mērķi saprot to, ko likumdevējs centies panākt, piešķirot Ministru kabinetam tiesības noregulēt attiecīgo jautājumu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 9. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 19. punktu*).

Ar likumdevēja doto pilnvarojumu izpildvarai jāsaprot ne tikai viena konkrēta, lakoniska tiesību norma, bet paša likuma būtība un mērķi (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 11. janvāra sprieduma lietā Nr. 2010-40-03 10.4. punktu*). Lai pilnībā izprastu likuma būtību un mērķi, ne vienmēr ir iespējams vadīties tikai no viena likuma, bet nākas vērtēt attiecīgās jomas un dažkārt arī ar to saistīto jomu regulējumu kopumā. Likumdevēja dotais pilnvarojums nozīmē, ka izpildvarai, to īstenojot, jāīsteno tiesību sistēmas ietvaros.

Līdz ar to Ministru kabinetam, pieņemot apstrīdēto normu, bija jāņem vērā arī tās konkrētās jomas specifika, kuru likumdevējs uzdevis tam reglamentēt vairāku likumu ietvaros.

Enerģētikas likuma 3. panta 1. punktā noteikts, ka šā likuma mērķis ir nodrošināt enerģijas lietotāju efektīvu, drošu un kvalitatīvu apgādi ar enerģiju pieprasītajā daudzumā un par pamatotām cenām, dažādojot izmantojamo energoresursu veidus, palielinot energoapgādes drošumu un ievērojot vides aizsardzības prasības. Tāpat šā likuma mērķis ir veicināt vietējo, atjaunojamo un sekundāro energoresursu izmantošanu (*sk. Enerģētikas likuma 2. panta 6. punktu*).

Arī Elektroenerģijas tirgus likuma 2. panta 2. punktā ir noteikts, ka viens no likuma mērķiem ir nodrošināt, lai visiem elektroenerģijas lietotājiem, ievērojot

normatīvo aktu prasības, visefektīvākajā iespējamajā veidā par pamatotām cenām tiktu droši un kvalitatīvi piegādāta elektroenerģija. Šā paša panta 4. punktā noteikts, ka likuma mērķis ir veicināt elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus.

Tādējādi Ministru kabineta uzdevums ir izstrādāt tādu kārtību, kas ne tikai veicinātu elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, bet citastarp nodrošinātu arī to, ka visiem elektroenerģijas lietotājiem tiek piegādāta elektroenerģija par pamatotām cenām.

13.4. Lai noskaidrotu, vai Ministru kabinets ir rīkojies atbilstoši pilnvarojošā likuma mērķim, nepieciešams noskaidrot, kādi apsvērumi bijuši par pamatu apstrīdētās normas pieņemšanai.

Anotācija, kas pievienota Noteikumiem Nr. 365, ar kuriem Noteikumi Nr. 262 tika papildināti ar 100. punktu, apstiprina, ka apstrīdētā norma pieņemta nolūkā nepieļaut elektroenerģijas kopējās cenas pieaugumu. Anotācijā norādīts, ka, pieaugot elektroenerģijas gala tarifam, nepieciešams steidzami izvērtēt, vai turpmāk šāds atbalsts ir ekonomiski pamatojams. „Ja no 2011. gada 26. maija līdz 2013. gada 1. janvārim jaunas tiesības enerģijas ražotājiem saņemt valsts atbalstu netiks piešķirtas, papildu elektroenerģijas tarifa kāpums, kura pamatā būtu tarifa obligātā iepirkuma komponentes atjaunojamās enerģijas daļas pieaugums turpmākajos gados, nebūs lielāks par to, ko Ekonomikas ministrija prognozē turpmākajiem gadiem, ja visas līdz šim piešķirtās tiesības tiek realizētas” (*Ministru kabineta noteikumu projekta Nr. TA-1007 „Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumos Nr. 262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību”” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums*).

Attiecībā uz nepieciešamību pieņemt apstrīdēto normu un pagarināt aizliegumam kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros paredzēto termiņu, Noteikumu Nr. 606 anotācijā norādīts, ka „noteikumu Nr. 262 100. punkts ieviests kā pārejas regulējums līdz jauna atbalsta mehānisma ieviešanas brīdim un šobrīd neparedz jaunu tiesību piešķiršanu. Lai ieviestu jaunu atbalsta mehānismu, nepieciešams pagarināt pārejas regulējuma termiņu”.

Anotācijas II sadaļas „Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību” 3. punktā norādīts: „Ja līdz 2016. gada 1. janvārim tiesības enerģijas ražotājiem pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un tiesības saņemt garantētu maksu par stacijā uzstādīto elektrisko jaudu netiks piešķirtas, tad netiks radīts papildu slogs elektroenerģijas galalietotājiem, salīdzinot ar to, ko pēc Ekonomikas ministrijas prognozēm varētu radīt jau piešķirto tiesību īstenošana. Pēc Ekonomikas ministrijas aprēķiniem, ja visi izdotie un spēkā esošie lēmumi par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros tiek īstenoti pilnā apmērā [..], tad ietekme uz elektroenerģijas tarifu palielināsies no 0,0029 LVL/kWh līdz 0,0299 LVL/kWh laikā līdz 2014. gadam” (*Ministru kabineta noteikumu projekta Nr. TA-1673 „Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumos Nr. 262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, un cenu noteikšanas kārtību” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums*).

Atbalsta mehānismu pamatā veido Ekonomikas ministrijas piešķirtas tiesības atbalstāmajiem ražotājiem saražoto elektroenerģiju pārdot elektroenerģijas publiskajam tirgotājam obligātā iepirkuma ietvaros par tarifu, kas ir augstāks par elektroenerģijas tirgus cenu. Visas izmaksas, kas rodas publiskajam tirgotājam, pērkot elektroenerģiju no ražotājiem, kuri ieguvuši tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, sedz elektroenerģijas galalietotāji proporcionāli to elektroenerģijas patēriņam (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 68. lpp.*). Ja tiek izsniegtas jaunas atļaujas un palielināts obligātā iepirkuma ietvaros pārdodamās elektroenerģijas apjoms, var palielināties OIK ietekme uz elektroenerģijas tarifu (*sk. Ekonomikas ministrijas izstrādāto informatīvo ziņojumu „Par atbalsta mehānismiem elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus”, kurš pieņemts zināšanai ar Ministru kabineta 2012. gada 28. augusta lēmumu*). Tātad obligātā iepirkuma apjoma palielinājums var ietekmēt izmaksas, kas rodas, iepērkot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Ministru kabinets uz noteiktu laiku apturējis tiesību piešķiršanu ražotājiem kvalificēties saražotās elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros, lai novērstu OIK nesamērīgu ietekmi uz elektroenerģijas kopējo cenu. Šādu Ministru kabineta rīcību

pamato objektīva nepieciešamība nepieļaut elektroenerģijas kopējās cenas pieaugumu, kas negatīvi ietekmētu mājsaimniecību maksātspēju un uzņēmumu konkurētspēju.

Līdz ar to apstrīdētā norma pieņemta saskaņā ar pilnvarojošā likuma mērķi un lai nodrošinātu to, ka visiem elektroenerģijas lietotājiem tiek piegādāta elektroenerģija par pamatotām cenām.

14. Pilnvarojuma apjoms nozīmē to jautājumu loku, kurus Ministru kabinets ir tiesīgs noregulēt.

Noskaidrojot likumdevēja dotā pilnvarojuma apjomu, jāņem vērā arī tās konkrētās nozares specifika, kuru likumdevējs uzdevis reglamentēt Ministru kabinetam (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 11. janvāra sprieduma lietā Nr. 2010-40-03 10.4. punktu*).

Valsts tiešā atbalsta piešķiršanas kārtībā izšķiroša nozīme ir spējai operatīvi reaģēt uz mainīgajiem apstākļiem elektroenerģijas tirgū, periodiski pilnveidojot izveidoto valsts atbalsta sistēmu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 17. februāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2009-42-0103 13. punktu*).

Lai iespēju robežās mazinātu nelabvēlīgās sekas, ko rada OIK pieaugums, izšķiroša nozīme ir tam, cik ātri Ministru kabinets spēj reaģēt uz izmaiņām elektroenerģijas tirgū. Pirms apstrīdētās normas pieņemšanas Saeimā notika diskusijas par likumprojektu „Atjaunojamās enerģijas likums”, ar kuru bija plānots izveidot jaunu valsts atbalsta mehānismu. Tomēr likumdevējs likumprojekta „Atjaunojamās enerģijas likums” izstrādi neturpināja (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 71.–72. lpp.*). Lai aizsargātu sabiedrības labklājību, nepieļaujot nesamērīgu elektroenerģijas kopējās cenas pieaugumu, Ministru kabinetam bija nepieciešams ātri reaģēt uz izmaiņām un līdz brīdim, kad likumdevējs izšķiras par jaunu atbalsta mehānismu, ierobežot obligātā elektroenerģijas iepirkuma piemērošanu.

Latvijas Atjaunojamās enerģijas federācija uzskata, ka elektroenerģijas cenas pieaugumu radot nevis OIK pieaugums, bet gan tas, ka pēdējo trīs gadu laikā ir vairākkārt mainīta pievienotās vērtības nodokļa likme (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 66. lpp.*). Nav šaubu, ka nodokļa likmes palielinājums arī ietekmē elektroenerģijas

kopējo cenu, tomēr Satversmes tiesas uzdevums nav pārvērtēt, cik lielā mērā šo kopējo cenu paaugstina dažādi faktori.

Satversmes tiesa secina, ka likumdevēja dotais pilnvarojums ļāva Ministru kabinetam elektroenerģijas kopējās cenas nesamērīga pieauguma novēršanas labad uz noteiktu laiku apturēt tiesību piešķiršanu ražotājiem kvalificēties saražotās elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros. Tomēr tas nenozīmē, ka Ministru kabinets būtu pilnvarots neierobežoti pagarināt apstrīdētajā normā noteikto termiņu. Vienlaikus Saeimai saglabājas pienākums lemt par ražotāju tiesībām kvalificēties saražotās elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros.

Ievērojot visu iepriekš minēto, secināms, ka Ministru kabinets, pieņemot apstrīdēto normu, nav pārkāpis likumdevēja piešķirto pilnvarojumu, bet rīkojies tā ietvaros.

Līdz ar to apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64. pantam.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

n o s p r i e d a:

atzīt Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr. 262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību” 100. punktu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 64. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

A. Laviņš